

(સમય : સવારે ૯ : ૦૦ થી ૧૧ : ૧૫)

સત્સંગ પરિચય : પ્રશ્નપત્ર - ૧

સૂચના :- આ પ્રશ્નપત્રમાંથી થોડા-ઘણા પ્રમાણમાં પ્રશ્નો તા. ૩ માર્ચ, ૨૦૧૯ના રોજ લેવાનાર મુખ્ય પરીક્ષામાં પુછાશે. મુખ્ય પરીક્ષામાં જવાબવહીમાં વધારાનાં પાનાં જોડીને તેમાં લખેલા ઉત્તર માન્ય ગણાશે નહિ. પરીક્ષા કાર્યાલય, અમદાવાદની પૂર્વ મંજૂરી લીધા સિવાય, મૂળ પરીક્ષાર્થીના બદલે ‘લહિયા’, ‘ડમી રાઈટર’ કે ‘અન્ય વ્યક્તિ’ દ્વારા લખાઈને આવેલી પરીક્ષાની જવાબવહી રદ ગણવામાં આવશે. એકથી વધારે પ્રકારના જુદા જુદા અક્ષરોવાળા ઉત્તરો માન્ય નહિ ગણાય. છેકછાકવાળા જવાબો માન્ય ગણાશે નહીં. અસ્પષ્ટ અને ઉકેલી ન શકાય તેવા જવાબો માન્ય ગણાશે નહિ. અભ્યાસક્રમના પુસ્તકની છેલ્લી આવૃત્તિનો જ ઉપયોગ કરવો. પરીક્ષાખંડમાં પરીક્ષા દરમ્યાન કોઈ પણ પરીક્ષાર્થીએ મોબાઈલ ફોન તથા ઇલેક્ટ્રોનિક સાધનો જેવાં કે ટેબ્લેટ, લેપટોપ વગેરેનો ઉપયોગ કરવો નહિ તથા પોતાની પાસે રાખવા પણ નહિ.

(કુલ ગુણ : ૭૫)

વિભાગ - ૧ : સહજાનંદ ચરિત્ર - પંદરમી આવૃત્તિ, ફેબ્રુઆરી - ૨૦૧૫

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. [૮]

૧. “વનમાં વસવા સિવાય અમારે તમારી કોઈ વાત સાંભળવી નથી.”
૨. “એ તો હરતાં-ફરતાં રાત-દી તમને જ યાદ કરે છે.”
૩. “અમે જીવો અલ્પજા છીએ. અમારી ભૂલો સામે જોશો નહિ.”

પ્ર.૨ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. [૪]

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. અમારા જડભરત

- (૧) ☐ ધાબળો જાડો અને બરછટ હતો.
- (૨) ☐ સ્વામીએ કામળી માંગી.
- (૩) ☐ નિર્ગુણાનંદ જડભરત જેવા છે.
- (૪) ☐ નિર્ગુણાનંદને ધાબળો આપો.

૨. જાળિયામાં મંદવાડ ગ્રહણ

- (૧) ☐ કોઈક એકાંતવાળું ઘર હોય તો બતાવો
- (૨) ☐ સંતો રતાંધળા થયા
- (૩) ☐ પૃથ્વીમાંથી રસકસ ઊડી જશે
- (૪) ☐ ધાણી ફૂટે તેવું શરીર ધગધગે

પ્ર.૩ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. [૪]

૧. મહારાજે ..... નો રિવાજ બંધ કરાવ્યો તેથી ..... ફરિયાદ કરવા આવ્યા.
૨. .... દરજીએ ..... માં સુંદર ડગલી મહારાજને ભેટ ધરી.
૩. સુંદરજીએ ..... ની આજ્ઞાથી ..... મૂંઝાવી નાખ્યાં.
૪. ખ્રિસ્તી ..... મિશનના વડા ..... હતા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) [૫]

૧. છ હેતુઓ
૨. ‘હું તો તમારામાં અખંડ રહ્યો છું.’
૩. ‘ચોખ્ખા કરવા છે.’

પ્ર.૫ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. [૫]

૧. સલાટ પાસેથી મૂર્તિઓ લઈને મહારાજે શું કહ્યું ?
૨. નિત્યાનંદ સ્વામીને રડતાં જોઈ મહારાજ શું બોલ્યા ?
૩. વણકરો વાણિયા બ્રાહ્મણનું શું લેતા નહિ ?
૪. મહારાજની પરીક્ષા કરવા જતા કોણ આંધળો થઈ ગયો ?
૫. જામનગરના શાસ્ત્રીઓએ આત્માનંદ સ્વામીને કયો પ્રશ્ન પૂછ્યો ?

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) [૬]

૧. મહારાજે પૂછ્યું : ‘સહજાનંદી કોઈ નહિ ને !’
૨. પ્રેમાનંદ સ્વામીએ રાધા અને રુક્મિણી વિવાહનાં પદો બનાવ્યા.
૩. આણંદ શહેરના આગળ પડતા લોકોએ વરતાલ આવી મહારાજની માફી માંગી.

વિભાગ - ૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૨ - બારમી આવૃત્તિ, જૂન - ૨૦૧૬

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. [૮]

૧. “તમે તો દાદામાં બંધાઈ ગયા છો.”
૨. “બસ કરો, આ પદો ન ગાશો.”
૩. “તે સભામાં નિત્યાનંદ મુનિ હશે તેનો ખ્યાલ કયો છે ?”

પ્ર.૮ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. [૬]

વિષય :- શુદ્ધ ઉપાસનાના પ્રવર્તનમાં જાગાભક્તનો ફાળો

૧. સદ્ગુરુ નિત્યાનંદ સ્વામીએ અક્ષરપુરુષોત્તમની જોટે મૂર્તિઓ બેસાડવાનો સંકલ્પ કર્યો. ૨. ભગતજી મહારાજ કહેતા, ‘ગુણાતીતાનંદ સ્વામી મૂળ અક્ષર છે. શ્રીજીમહારાજને રહેવાનું ધામ છે.’ ૩. બાલમુકુંદ સ્વામી કહેતા, ‘પારકી ક્રિયા, પારકો આકાર ને પારકા દોષ જોવા નહિ.’ ૪. મહારાજની મૂર્તિનાં પાંચ સુખ છે. ૫. ભગવાન તો કોઈ થઈ શકતું જ નથી. ૬. અવગુણ લેવાનું મન થાય તો આપણા દેહનો, પ્રકૃતિ અને સ્વભાવનો અવગુણ લેવો. ૭. જાગા ભક્ત પોતાના હેતવાળા સંતો-હરિભક્તોને ઉપાસનાની આ રહસ્યમય વાતો કરતા. ૮. અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના સંબંધે મુમુક્ષુઓ બ્રહ્મરૂપ બને છે. ૯. તમે સંકલ્પ જેટલા કરો તેટલા અમારે સિદ્ધ કરવા. ૧૦. સત્સંગમાં અક્ષરપુરુષોત્તમની મૂર્તિઓ બેસે તો કોઈને ઉપાસનામાં સંશય ન રહે. ૧૧. જાગા ભક્તની વાતોમાં સોરઠ દેશના હરિભક્તોને મહારાજની વાતોના જેવું સુખ આવતું. ૧૨. જાગા ભક્તના પ્રયત્નથી અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસનાનો ઉદ્ઘોષ ગુજરાત તથા કાઠિયાવાડમાં થયો હતો.

(૧) ફક્ત સાચા નંબરો ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

પ્ર.૯ ‘અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના પ્રવર્તનમાં અદાશ્રીને આવેલ ઉપાધિઓ’ - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) [૫]

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. [૪]

૧. શ્રીજીમહારાજે સંગીતને કેવી રીતે અપનાવ્યું હતું ?
૨. પૂનમની સભામાં નિત્યાનંદ સ્વામીએ મૂળજી બ્રહ્મચારી માટે શું કહ્યું ?
૩. એભલખાયર કોના શિષ્ય હતા ?
૪. કેવી પ્રવૃત્તિને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ પ્રોત્સાહન આપતા ?

પ્ર.૧૧ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલ વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. [૪]

નોંધ : સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

ઉદાહરણ :- વિદ્યાવારિધિ સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી :- સંવત ૧૮૭૨ના મહા વદ નોમની રાત્રે નિત્યાનંદ સ્વામીએ અમદાવાદમાં આચાર્યશ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામી, કૃપાનંદજી વગેરે સંતોની હાજરીમાં કારણ દેહનો ત્યાગ કર્યો.

જવાબ :- વિદ્યાવારિધિ સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી :- સંવત ૧૮૦૮ના માગશર સુદ ૮ના દિવસે નિત્યાનંદ સ્વામીએ વરતાલમાં આચાર્યશ્રી રઘુવીરજી મહારાજ, ગોપાળાનંદ સ્વામી, શુક્રમુનિ, શૂન્યાતીતાનંદજી વગેરે સંતોની હાજરીમાં ભૌતિક દેહનો ત્યાગ કર્યો.

૧. પ્રેમસખી પ્રેમાનંદ : તેઓ ઝીણાભાઈની ડેલીએ આવ્યા ત્યારે સાંજના સાતનો સમય થયો હતો. સભા બેસવાની તૈયારીમાં હતી, પરંતુ ગવૈયાઓએ મુક્તાનંદ સ્વામીનું ભજન સાંભળવાની ઈચ્છા જણાવી.
૨. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ : આચાર્ય મહારાજના પૌત્ર તથા ગાદીના વારસ શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજનું જીવન સ્વામીની વાતોથી રંગાઈ ગયું ને પોતાની તમોગુણી પ્રકૃતિનો ત્યાગ કરી રોજ સવારે કથા સાંભળવા લાગ્યા.
૩. મુકુંદાનંદ વર્ણી (મૂળજી બ્રહ્મચારી) : તેઓ શિયાળાની સખત ઠંડીમાં ઉઘાડા પગે ચાલીને વડતાલ આવ્યા. આચાર્ય મહારાજ આગળ બરફીની માટલી મૂકી. પગે લાગીને ‘જય સચ્ચિદાનંદ’ કહ્યા.
૪. શ્રી કૃષ્ણજી અદા : બપોરે ત્રણ વાગે મંદિરેથી યોગીજી મહારાજ તથા સંતોને બોલાવ્યા. ‘સ્વામી ! જય સ્વામિનારાયણ, હું ધામમાં જાઉં છું.’ એમ કહી ભાદરવા સુદ ૧૨ને દિવસે દેહત્યાગ કરી, અદા અક્ષરધામમાં પધાર્યા.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) [૪]

૧. રાઘવ ભક્તે જાગા ભક્તને ત્યાગી થવાની રજા આપી.
૨. શ્રીજીમહારાજે બંને બહેનોને દસ દસ દિવસના વારા ગોઠવી આપ્યા.

(વિભાગ - ૩ : નિબંધ)

પ્ર.૧૩ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. [૧૦]

૧. ચાતુર્માસ : ભક્તિનું દિવ્ય પર્વ (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : જુલાઈ-૨૦૧૮, પા. નં. ૧૫)
૨. ઉપવાસ : આત્મશુદ્ધિનું ઔષધ (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : જુલાઈ-૨૦૧૮, પા. નં. ૧૬-૧૭)
૩. વનવાસી પ્રદેશ ગોધરા : બ્રહ્માનંદ રેલાવતા સ્વામીશ્રી....
(સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ : સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮, પા. નં. ૨૭-૩૦)

*

*

*

જી અગત્યની જાહેરાત તમામ પરીક્ષાર્થીઓ આપણી સંસ્થાની નીચે દર્શાવેલી website - link પરથી જૂનાં વર્ષોનાં મુખ્ય પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્રો તથા તેના ઉકેલપત્રો નિઃશુલ્ક ડાઉનલોડ કરી શકશે તથા તેની પ્રિન્ટ પણ કાઢી શકશે.

<http://www.baps.org/Satsang-Exams.aspx>

પરીક્ષાર્થી શ્રી,

સસ્નેહ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ

સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષા માર્ચ ૨૦૧૯ના નિબંધોની પૂર્વ તૈયારી માટે

નીચે જણાવેલ માર્ગદર્શન અને સૂચનો ધ્યાનમાં લેવા વિનંતી.

૧. નિબંધ એટલે કોઈ નિશ્ચિત વિષય ઉપર વ્યવસ્થિત, ચિંતનપૂર્વક અને મુદ્દાસરનું લખાણ. સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષામાં પૂછાતા નિબંધો સામાન્ય જ્ઞાનના આધારે, પરીક્ષાર્થીના દૈનિક જીવનમાં સત્સંગના સદ્વાંચન અને કથા શ્રવણ અને મનન દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ જ્ઞાનની કસોટી કરતા ૩૫ થી ૪૦ લીટીમાં લખવાના હોય છે.
૨. પરીક્ષાર્થીઓની માગણીને માન આપીને પ્રી-ટેસ્ટમાં પૂછાનાર નિબંધોના વિષયો અગાઉથી પરીક્ષાર્થીના એકાઉન્ટમાં અપલોડ કરવામાં આવ્યા છે.
૩. પ્રી-ટેસ્ટમાં જે તે પરીક્ષામાં પૂછાનાર નિબંધોના ત્રણે ત્રણ વિષયો આપવામાં આવ્યા છે. માર્ચ ૨૦૧૯ની ફાઈનલ પરીક્ષામાં આ ત્રણ વિષયોમાંથી કોઈપણ એક નિબંધ ચોક્કસપણે પૂછાશે જ. માટે જો આપ આ ત્રણે ત્રણ વિષયો તૈયાર કરશો તો આપ ચોક્કસપણે એક નિબંધ મુખ્ય પરીક્ષામાં ખૂબ જ સારી રીતે લખી શકશો.
૪. આ નિબંધોનું સામાન્ય બંધારણ, લખાણ(મેટર) જૂના ‘સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ’માંથી લેવામાં આવે છે.
૫. અહીં આપેલા નિબંધોનું લખાણ કેવળ દિશા સૂચક છે. આ જ લખાણ ગોખીને પરીક્ષામાં લખવાની જરૂર નથી. આથી વિશેષ સારા મુદ્દાઓનું ચિંતન-મનન કરી આપની રીતે પૂર્વ તૈયારી કરીને લખી શકો છો.
૬. ગુજરાતી માધ્યમ (ભાષા) સિવાયના પરીક્ષાર્થીઓ માટે : આ નિબંધોનું મૂળ પ્રકાશન ગુજરાતી ભાષામાં જ હોવાથી તેનું શબ્દશઃ ભાષાંતર ન કરતાં, તેનો ભાવાર્થ સમજીને પરીક્ષાર્થીએ પોતાની રીતે સમજીને તૈયારી કરવાની રહેશે. પરીક્ષા કાર્યાલય અંગ્રેજી કે હિન્દી ભાષામાં આ નિબંધોનું ભાષાંતર આપી નહિ શકે. તેથી ભાષાંતર કરવા અંગેનો પત્રવ્યવહાર કે ઈ-મેલ પણ પરીક્ષા કાર્યાલયને કરશો નહિ તેવી નમ્ર વિનંતી છે.
૭. ગુજરાતી ભાષા વાંચી, લખી કે બોલી ન શકતા હોય તેવા પરીક્ષાર્થીઓએ માતા-પિતા, વડીલો કે અન્ય સ્વજનો-સ્નેહીઓ પાસે વંચાવીને નિબંધનો ભાવાર્થ સમજી પોતાની રીતે, પોતાના શબ્દોમાં લખીને તૈયારી કરવાની રહેશે.
૮. One essay from the list of essays will be asked in the Final Examination of March-2019.

સત્સંગ પરિચય

નિબંધ - ૧

ચાતુર્માસ: ભક્તિનું દિવ્યપર્વ

Chaturmas: Divine festivals of Devotion

પવિત્ર ચાતુર્માસના પ્રારંભે બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજનાં આશીર્વાચનોનું અનુસ્મરણ...

ચાતુર્માસ એટલે ધર્મ-ધ્યાન-કથાવાર્તા કરવાનો અવસર. ભગવાન સ્વામિનારાયણે શિક્ષાપત્રીમાં પણ લખ્યું છે કે પવિત્ર ચાતુર્માસમાં વિશેષ નિયમો લેવા અને વિશેષ ભક્તિ કરવી. ગ્રંથો વાંચવા, મંદિરે દર્શને જવું, તપ કરવું એનાથી જીવમાં શાંતિ થાય છે. ઘણા સમજે છે કે ચાતુર્માસ પૂરતું આ કરવાનું પછી આઠ મહિના કંઈ નહીં કરવાનું, પરંતુ ભગવાનના ભક્તે બારે માસ આ બધું કરવાનું છે. જેમ ખોરાક કાયમ લેવો પડે તેમ. વળી, ભગવાન સ્વામિનારાયણે વચનામૃતમાં કહ્યું છે કે વ્રત-તપ-નિયમ જે જે કરવું તે ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે કરવું. વ્રત-ઉપવાસ જે કંઈ કરીએ તેમાં અંતરની એક જ ભાવના હોવી જોઈએ કે મારા ઉપર ભગવાન પ્રસન્ન થાય. પોતાની પ્રશંસાની ભાવના માટે ન કરવું. જે કંઈ ભક્તિ કે સેવા કરીએ તે ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે ભગવાનની સ્મૃતિ સાથે કરવું.

ભગવાન સ્વામિનારાયણ વચનામૃતમાં કહે છે કે ભગવાનની સ્મૃતિ વિના ગાય છે તે ન ગાયા જેવું છે. કંઠ સારો હોય તો લોકોને રાજી કરવાનું નિશાન હોય તો એ ગાયું તે ન ગાયા જેવું છે. ભગવાનને વિસારીને જે ક્રિયા કરીએ તેનું સાચું ફળ ન મળે. માટે ભગવાનને સંભારીને ભગવાનને રાજી કરવા માટે કરો તેમાં બધું આવી જાય. ‘હસ્તિપદમ્ સર્વપદમ્...’ ભગવાન રાજી થાય તેમાં અનંત દેવતાઓ-ઋષિઓ રાજી થઈ જાય ને ભગવાન રાજી ન થાય તો કરેલું બધું નિષ્ફળ. કીર્તિ મળે, સંપત્તિ મળે, પણ ભગવાનની પ્રસન્નતા વિના બધું જ વ્યર્થ છે. તેના વિના શાંતિ ન થાય. માટે ભગવાન જ કર્તા છે એવું માનીને એમને જ રાજી કરવા કરવું. સર્વ ક્રિયામાં ભગવાનને સંભારવા.

દુનિયા આગળ આપણે કેવા દેખાઈએ છીએ તેના કરતાં આપણે ભગવાન આગળ કેવા દેખાઈએ છીએ તે વિચાર કરવાનો. ભગવાન આપણને જોઈને રાજી થાય તેવું જીવન કરવું. નિર્માનીપણે રહેતા હોઈએ, ભક્તિ કરતા હોઈએ, જે કંઈ છે તે ભગવાનનું છે - એમ માનીને વ્યવહાર કરતા હોઈએ, દશાંશ-વિશાંશ અર્પણ કરીએ તો ભગવાન રાજી થાય. પોઢીએ ત્યારે પણ ભગવાનને પોઢાડીને સૂઈ જવું, પણ આ તો વિચારે કે એમ ક્યાં ભગવાન પોઢે છે? પણ એ નાસ્તિકભાવ છે. આપણી ખરેખરી ભક્તિ હોય તો ભગવાન પોઢે જ છે. ભગવાન મૂર્તિમાં રહીને પણ બોલે છે. મીરાં અને નરસિંહ મહેતા સાથે ભગવાન વાત કરતા હતા. યોગીજી મહારાજના હસ્તે ઠાકોરજી પ્રસાદ પણ જમી ગયા છે. યોગીજી મહારાજ ગોંડલમાં ઘનશ્યામ મહારાજ સાથે વાત કરે, કોઈકે પૂછ્યું કે તમે તો બોલો છો, પણ ભગવાન તો બોલતા નથી. યોગીજી મહારાજ કહે, ‘તમને ખબર નથી, પણ ભગવાન બોલે છે. જેમ ટેલિફોનમાં સામીવાળી વ્યક્તિ બોલે છે, પણ જેને કનેક્શન હોય તે બે જણા જ સાંભળી શકે. જેને કનેક્શન નથી તે ન સાંભળી શકે.’ એમ યોગીજી મહારાજને મહારાજ સાથે કાયમનું અનુસંધાન હતું. તે અનુસંધાન આપણને થાય તે માટે કથા-કીર્તન કરીએ છીએ.

પાંડવોએ ભગવાન રાખ્યા તો એમનો વિજય થયો. ‘યત્ર યોગેશ્વરો કૃષ્ણ...’ દુર્યોધને દુનિયાના માણસોનું બળ ભેગું કર્યું, કૃષ્ણની નારાયણી સેના પણ માગી લીધી, પરંતુ અર્જુન ભક્ત હતા, તેથી તેમને ભગવાનનું બળ હતું. ઈષ્ટબળ સર્વશ્રેષ્ઠ બળ! ઈષ્ટબળ એટલે ભગવાનનું બળ, જ્યાં ભગવાન સાક્ષાત્ છે ને ભક્ત અર્જુન છે ત્યાં જય છે. તેમ આપણે ગમે ત્યાં હોઈએ પણ ભગવાન સ્વામિનારાયણનું બળ રાખવું. એ સાક્ષાત્ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નારાયણ છે. આપણે અંતઃશત્રુઓ સાથે લડવાનું છે. ભગવાનના બળે લડવાનું છે. એમનો આશ્રય રાખીને ભજન કરીશું તો બધું ક્ષીણ થઈ જશે. આ લોકમાંય શાંતિ ને પરલોકમાંય શાંતિ.

કાયમનો આપણો આ સમજણ અને ભક્તિનો યજ્ઞ ચાતુર્માસમાં પણ કરવાનો છે અને કાયમ પણ કરવાનો છે. આ બધું કરીએ તેમાં અહં ન આવે. આ ભગવાન કરાવે છે ને હું નિમિત્ત છું. એ રીતે ભગવાનનો આશ્રય ને ટેક રાખીને કરીશું તો શાંતિ થશે. યજ્ઞમાં સ્વાડા કરીએ છીએ તેમ આપણે બ્રહ્મયજ્ઞમાં હોમાવાનું છે. એ બ્રહ્માગ્નિ એટલે ગુણાતીત સત્પુરુષ. એ ભાવરૂપ આપણી ઈન્દ્રિયો થઈ જાય તો જગત ખોટું થઈ જાય ને ભગવાન પ્રધાન થઈ જાય. આવો યજ્ઞ નિરંતર કરવો ને સુખશાંતિ થાય તે પ્રાર્થના.”

(તા. ૧૪-૦૮-૨૦૦૫, બોચાસણ) - પ્રમુખસ્વામી મહારાજ ◆

ઉપવાસ: આત્મશુદ્ધિનું ઔષધ

Fasting: Medicine for Self-Purification

પવિત્ર ચાતુર્માસના પ્રારંભે પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ મહંત સ્વામી મહારાજ
આપે છે વ્રત-તપની પવિત્ર પ્રેરણા...

ભારતમાં ઉપવાસનું મહત્ત્વ આદિ સમયથી છે. આપણા સંપ્રદાયમાં પણ ઉપવાસનું ભગવાન સ્વામિનારાયણે ખૂબ મહત્ત્વ કહ્યું છે. સામાન્યપણે લોકો ઉપવાસ સ્વાસ્થ્ય માટે કરતા હોય છે. વાત સાચી છે. ઉપવાસના ઘણા ફાયદા છે. ઉપવાસથી આપણા શરીરનું તંત્ર ચોખ્ખું થઈ જાય છે. ઘણા પાણી પીને ઉપવાસ કરતા હોય છે, એ પણ સારી બાબત છે, પરંતુ ઉપવાસમાં આપણને સત્સંગીઓને તો ઘણો ફાયદો છે, કારણ કે તેનાથી ભગવાનનો રાજીપો થાય છે. ભગવાન સ્વામિનારાયણ માટે કહેવાયું છે કે ‘તપ:પ્રિયાય નમ:’. તેમને તપ તો બહુ જ પ્રિય છે. આથી તપ કરનાર પર તેમની અપાર પ્રસન્નતા થાય છે. એક સાખી પણ છે કે ‘તીર્થે જવું તો તપને જ કાજે, નહીં ખાવા કે પીવા માટે’.

ઉપવાસના લાભ તો અનેક છે. એક ફાયદો એ કે લોહીમાં અમુક તત્ત્વો ઓગળતા જ નથી, પણ ઉપવાસથી એ ઓગળી જાય છે. પશુ પણ ઉપવાસ કરે છે. તેનાથી શક્તિ વધે છે. ખરાબ શક્તિ નહીં પણ બીજી શક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે, જે શરીરને ફાયદાકારક થાય છે.

સામાન્ય રીતે એવી માન્યતા છે કે ઉપવાસમાં ખોરાક ન મળે એટલે શરીર નબળું પડે છે. હા, વાત બરાબર છે. ઉપવાસથી કદાચ દેહમાં સાધારણ નબળાઈ દેખાય, પણ બીજી અનેક શક્તિઓ સરસ ઉત્પન્ન થાય છે. એક તો શરીર શુદ્ધ થઈ જાય એ બહુ મોટી બાબત છે. ઘણા એક દિવસના, બે દિવસના, પાંચ દિવસના ઉપવાસ કરતા હોય છે, અમુક લોકો માત્ર પ્રવાહી લઈને ઉપવાસ કરતા હોય છે. પણ, એ બધા જ પ્રકારના ઉપવાસ ફાયદાકારક છે. આ ઉપવાસથી કોઈ દિવસ ખોટ જતી નથી. યોગીજી મહારાજ ઘણીવાર ઉપવાસના ફાયદા માટે કહેતા કે ‘વાયુ ન થાય, શરદી ન થાય, કફ-સળેખમ ન થાય.’

કોઈક કહેતા હોય છે કે ઉપવાસ કરવાથી એસિડિટી વધી જાય, વગેરે પ્રશ્નો થાય છે. પરંતુ એ સમજવામાં ભૂલ છે. ઉપવાસ તો લાભદાયક જ થાય છે. કદાચ એસિડિટી વધી જાય, પણ એ વધારાનો કચરો બહાર કાઢે છે, તેને ક્યારેક લોકો એસિડિટી ગણે છે. પરંતુ, હકીકતે તો ઉપવાસ કરવાથી આપણા કોષો રિજનરેટ થાય છે. એટલે અમુક નકામા કોષો દૂર થાય છે. તેને બદલે નવા કોષો ઉત્પન્ન થાય છે. આવા કારણોસર ક્યારેક ઉપવાસને કારણે આપણને નબળાઈ લાગે પણ ઉપવાસ તો અંતે જરૂર ફાયદો કરે છે.

અમેરિકાના ડૉ. એડવિન ફ્લેટો એલોપથીના નિષ્ણાત હતા, પછી એલોપથીના બદલે નેચરોપથીમાં આવી ગયા. તેમણે આ અંગે ઘણી શોધ કરી છે. એ પણ કહે છે કે કોષો રિજનરેટ થાય તો ઘણું બધું ચોખ્ખું થઈ જાય. આફ્રિકાના ગોરંગોરોમાં એક વ્યક્તિએ ૧૦ દિવસ સળંગ ઉપવાસ કર્યા હતા. ત્યારબાદ તેઓનું સ્વાસ્થ્ય એટલું સારું થઈ ગયું કે તે લાલ ટમેટા જેવા થઈ ગયા હતા! આવા અનેક પ્રયોગોએ સિદ્ધ કર્યું છે કે ઉપવાસ સ્વાસ્થ્ય માટે ખૂબ જ ઉપયોગી છે. ‘ફાસ્ટ થેરાપી’ એ એક ‘હેલ્થ થેરાપી’ છે. એકંદરે ઉપવાસ સામાન્ય દેખાય પણ, તેનાથી આપણા શરીરમાં ઘણા ધરખમ ફેરફાર થઈ જતા હોય છે.

જોકે આપણા માટે તો ઉપવાસનું શ્રેષ્ઠ ફળ એટલે ભગવાન સ્વામિનારાયણનો રાજીપો.

આખા વર્ષ દરમિયાન એકાદશીના વ્રત કરવાનું સત્સંગીઓ માટે શ્રીજીમહારાજે કહ્યું છે, પરંતુ ચાતુર્માસમાં વ્રત-તપ કરવાની તેમની વિશેષ આજ્ઞા છે. ચાતુર્માસમાં આપણા સંપ્રદાયમાં એકતાણાં, ધારણાં-પારણાં વગેરે વ્રત-તપ તો થાય છે, પણ તે વ્રત-તપ વ્યવસ્થિત કરવાનાં છે. તો તેનો વધારે ફાયદો થાય છે. તે માટે અમુક નિયમોનું પાલન કરવું જ પડે. સંયમ માટે પણ ઉપવાસ જરૂરી છે. કામાદિક દોષો પર વિજય મેળવવા માટે ઉપવાસ જરૂરી છે. ઉપવાસ તો આત્મશુદ્ધિનું ઔષધ છે.

સંયમ નિયમમાં રહીને આપણે આ તપ કરવું જોઈએ. ઉપવાસ પહેલાં કે ઉપવાસ પછી પારણાંમાં ગમે તેમ ઝાપટી નાખીએ તો એનું કંઈ ફળ નથી અને તેની વૃત્તિ ફંટાઈ જાય છે. તીર્થમાં અને તપમાં તો સંયમ જોઈએ જ. ગમે તેમ ખાવાથી બાહ્ય વૃત્તિ થઈ જાય છે. પરિણામે તેનું ફળ જોઈએ તેવો ન મળે.

ઉપવાસ અને તપના ઘણા પ્રકારો છે, પરંતુ તેમાં એક પ્રકાર સૂક્ષ્મ તપનો પણ છે. યોગીજી મહારાજ કહેતા કે રોજ જરૂરિયાત કરતાં એક કોળિયો ઓછું ખાવું એ સૂક્ષ્મ તપ છે. ખાઉંધરા વૃત્તિ મટાડવાની છે. આખા દિવસમાં સૂક્ષ્મ તપની વૃત્તિ જ રાખવી. એવું નથી કે ન ખાવું, પણ ઓછું ખાવું કે સંયમમાં રહીને ખાવું. યોગીબાપા ખાસ કહેતા કે તપ કરવાથી કોઈ મરતું નથી. ખાવાથી જ મરે છે. ઓછું ખાવાથી વધારે સ્ફૂર્તિ રહે છે. શક્તિ વધે છે. ઓછું ખાવું એટલે આપણે પેટ ભરીને ન ખાવું. તેનાથી શક્તિ બહુ વધે છે.

પાકા એકટાણાનું વ્રત પણ સૂક્ષ્મ તપનો મોટો પ્રકાર છે. એ તમારું શરીર વધવા જ ન દે. પાકા એકટાણા કરે તો શરીરમાં ઘણા બધા ફેરફાર થઈ જાય. પાકા એકટાણા આધ્યાત્મિકતાનું સંતુલન રાખવા માટે જરૂરી છે. તેનાથી આત્માનું બળ વધે છે. મન પર કાબૂ મેળવી શકાય છે. આપણે મન જીતીએ તો જ એકટાણા થઈ શકે તેમ છે. ઈંગ્લેન્ડ અને અમેરિકા જેવા પશ્ચિમના દેશોની સંસ્કૃતિમાં તો લોકો ખા ખા કરતા હોય છે. તેમના વ્યવહારમાં સંયમની કોઈ વાત જ આવતી નથી. જે આરોગ્ય માટે સભાન હોય તે થોડો ઘણો સંયમ રાખે છે. પરંતુ તેમને આમાં બીજો કોઈ લાભ દેખાતો નથી, પણ શરીરનો જ લાભ દેખાય છે. કારણ કે તે લોકો આધ્યાત્મિકતામાં બરાબર સમજતા નથી, પરંતુ આપણે તો શરીરની સાથે અધ્યાત્મને પણ મહત્વ આપીએ છીએ.

આવું તપ કરવા માટે પ્રથમ તો મનમાં દૃઢતા કેળવવી જોઈએ. મનમાં ગાંઠ વાળી લેવી જોઈએ કે મારે આ કરવું જ છે. નહીંતર વચ્ચેથી ફસકી જવાય છે. ખટરસ જેવા વ્રત કરતી વખતે અઠવાડિયામાં તો બધા ખરી પડે.

ઉપવાસ કરવાનો આપણો હેતુ ભગવાન અને સંતને રાજી કરવાનો હોવો જોઈએ. ભગવાન અને સંતને રાજી કરવાનો હેતુ હશે તો દૃઢતા રહેશે. ભગવાન અને સંતને રાજી કરવાના હેતુ સાથે જે તપ કરે તે જ ભગવાન માન્ય કરે છે. ચાતુર્માસમાં આ રીતે ભગવાનને રાજી કરવા માટે તપ-વ્રત કરીને ધન્ય થઈ જવું.

(લીંબડી, તા. ૬-૬-૨૦૧૮) - મહંત સ્વામી મહારાજ ♦

વનવાસી પ્રદેશ ગોધરા : બ્રહ્માનંદ રેલાવતા સ્વામીશ્રી...

Tribal region of Godhra: Swamishri Spreads Spiritual joy

સ્વાગતમ્

ગુજરાત રાજ્યની પૂર્વ પટ્ટીમાં આવેલા પંચમહાલ જિલ્લાના વનવાસી અને ડુંગરાળ પ્રદેશના મુમુક્ષુઓને સત્સંગનો અમૃતલાભ આપવા માટે તા. ૨૮-૭-૨૦૧૮ના રોજ સ્વામીશ્રી બોચાસણથી સંતો-ભક્તોની વિદાય લઈ ગોધરા પધાર્યા.

પાંચ મહાલોના સમૂહ તરીકે ઓળખાતા પંચમહાલની લીલીછમ હરિયાળી વચ્ચે વિકસેલા ગોધરા શહેરને સન ૨૦૧૧માં બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજે સુંદર કલાત્મક બી.એ.પી.એસ. સ્વામિનારાયણ મંદિરની ભેટ આપી. આ મંદિરના પ્રતાપે આ પ્રદેશના વનવાસી બંધુઓ સત્સંગના રંગે રંગાઈ ભક્તિપરાયણ જીવન જીવવા લાગ્યા. આ સત્સંગી- બંધુઓને સત્સંગ-ભક્તિથી લાભાન્વિત કરવા માટે મહંત સ્વામી મહારાજનું ગોધરા ખાતે આગમન થયું.

ગુરુહરિના આગમનને વધાવવા તથા દર્શનની ઝલક મેળવવા માર્ગ પર કતારબદ્ધ ઊભેલા હરિભક્તોને દષ્ટિદાન દેતાં, સૌનો ભક્તિભાવ સ્વીકારતાં સ્વામીશ્રી પ્રથમ મોતીબાગ પાર્ટી પ્લોટમાં પધાર્યા. અહીં રચવામાં આવેલા વિશાળ સભામંડપના મંચ પર સ્વામીશ્રી પધાર્યા ત્યારે સૌએ જયનાદોથી હરિ અને ગુરુને વધાવ્યા.

વળી, આજે અહીં પ્રતીક ગુરુપૂર્ણિમાનો ઉત્સવ ઊજવાઈ રહ્યો હતો. બાળ-યુવાવૃંદે ‘આવો પધારો રે, મહંત સ્વામી મહારાજ...’ કીર્તન પર ભક્તિનૃત્ય કરી હરિ અને ગુરુને ઉમળકે વધાવ્યા. કીર્તન દરમિયાન જ સંતોએ હરિકૃષ્ણ મહારાજ અને સ્વામીશ્રીનું સ્વાગત-પૂજન કર્યું. સભાજનોએ મંત્રપુષ્પાંજલિ દ્વારા ગુરુચરણે ભક્તિઅર્ઘ્ય અર્પણ કર્યું.

અંતે સૌ પર આશીર્વાદ કરતાં સ્વામીશ્રીએ કહ્યું: “ગઈકાલે ગુરુપૂર્ણિમા થઈ; સ્વામીબાપાના આશીર્વાદ છે, અમારી પ્રાર્થના છે: ‘તમે બધા તને-મને-ધને સુખી થાઓ ને મન-કર્મ-વચને ભક્તિ કરો.’

સ્વામીબાપાએ ખૂબ ભીડો વેઠ્યો, ગામેગામ ફર્યા, બધું કાર્ય કર્યું, આપણે ખાલી ભજન જ કરવાનું બાકી રહે છે. સ્વામીબાપાના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા છે ને થાય છે ને થયા જ કરશે. તેમના આશીર્વાદ સૌને સંપૂર્ણ ઝિલાય એ જ પ્રાર્થના.”

તા. ૨૮-૭-૨૦૧૮ થી તા. ૪-૮-૨૦૧૮ દરમિયાન ગોધરા ખાતેના રોકાણ દરમિયાન સ્વામીશ્રીની પ્રાતઃપૂજા, સત્સંગ સભાઓ મોતીબાગ પાર્ટી પ્લોટમાં યોજાઈ હતી. વહેલી પરોઢે હજારો મુમુક્ષુઓને પ્રાતઃપૂજાનાં દર્શન, સત્સંગ સભાઓમાં સ્વામીશ્રીનાં દર્શન તેમજ તેઓની અમૃતવાણીનો દિવ્ય લાભ મળ્યો હતો. અહીં આપણે પણ એ દિવ્ય સત્સંગ લાભના ભોક્તા બનીએ...

તા. ૨૮-૭-૨૦૧૮, આષાઢ વદ બીજ એટલે હિંડોળા ઉત્સવનો પ્રારંભ. આજના પ્રસંગે સ્વામીશ્રીએ મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉતારીને કલાત્મક હિંડોળામાં પધરાવેલા ઠાકોરજીને પારણે ઝુલાવી વિશેષ સ્મૃતિ આપી હતી.

સંધ્યા સમયે યોજાયેલી ‘સમર્પણ દિન’ નિમિત્તેની સભામાં સામત પટેલનો પ્રસંગ સંવાદ દ્વારા રજૂ થયો હતો. પ્રસંગને અનુરૂપ સ્વામીશ્રીએ સમર્પણભાવની સમજ આપતાં આશિષ આપ્યા હતા. અંતમાં હરિભક્તોએ શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજની તુલાવિધિ કરીને વિશેષ સમર્પણભાવ વ્યક્ત કર્યો હતો.

સ્મૃતિ દિન

તા. ૩૦-૭-૨૦૧૮ના રોજ ‘સ્મૃતિ દિન’ શીર્ષક હેઠળ મંદિર મહોત્સવ ઊજવાયો હતો. તેને અનુરૂપ ‘મંદિરમાં પ્રભુ બિરાજે છે’ સંવાદની પ્રભાવક પ્રસ્તુતિ થઈ હતી.

આજે ઘોઘંબા વિસ્તારના કણબીપાલ્લી ગામની મૂર્તિઓનો પ્રતિષ્ઠાવિધિ હતો. વરસો સુધી વિદ્યાનગર છાત્રાલયમાં અમૂલ્ય સેવાઓ આપનાર ચંદુભાઈ ભગતને બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજે કોલ આપ્યો હતો કે ‘તમારા ગામમાં મંદિર કરવું છે.’ પ્રમુખસ્વામી મહારાજના આ કોલને પૂર્ણ કરતાં આજે સ્વામીશ્રીએ કણબીપાલ્લી ગામના બી.એ.પી.એસ. મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠિત થનારી મૂર્તિઓની વેદોક્તવિધિપૂર્વક પ્રાણ-પ્રતિષ્ઠા કરી પ્રથમ આરતી ઉતારી ત્યારે સર્વત્ર જયજયકાર થઈ ગયો હતો.

એક યુવકે ‘અહીં બધે શિખરબદ્ધ મંદિરો થાય’ કરેલી પ્રાર્થનાના સંદર્ભમાં આશીર્વાદ વરસાવતાં સ્વામીશ્રી કહે, “મંદિર બન્યું અને ડંકો મારી દીધો. યોગીજી મહારાજે કહ્યું, ‘૫૦૦ વરસમાં દુનિયાનો કોઈ ખૂણો બાકી નહીં હોય, જ્યાં સ્વામિનારાયણનું ભજન ન થતું હોય.’ અને શાસ્ત્રીજી મહારાજે કહ્યું, ‘અમારું કાર્ય ચાલુ રહેશે.’ ત્યારપછી સ્વામીશ્રીએ શરીર, મન અને જીવની શુદ્ધિની વાત કરીને કહ્યું, ‘આ હશે તો એકાંતિક થવાશે ને નિશાને પહોંચી જવાશે.’”

વનવાસી દિન

તા. ૩૧-૭-૨૦૧૮ના રોજ વનવાસી બંધુઓએ પોતાની પ્રાદેશિક પરંપરા મુજબ ‘વનવાસી દિન’ની ઉજવણી કરી ગુરુહરિનાં ચરણોમાં વિશેષ ભક્તિભાવ અર્પ્યો હતો.

આજના દિનને અનુરૂપ અદ્ભુત મંચ રચવામાં આવ્યો હતો. આદિવાસીના અદ્વલ કૂબાની મધ્યમાં સ્વામીશ્રીના સુંદર આસનની એક બાજુ અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજ અને બીજી બાજુ પ્રમુખસ્વામી મહારાજની મૂર્તિઓ દર્શનદાન દઈ રહી હતી.

નિયત સમયે સ્વામીશ્રી મંચ પર પધાર્યા તે પૂર્વે વનવાસી બંધુઓએ તીરકામઠાં સાથે પ્રાદેશિક નૃત્ય રજૂ કર્યું હતું. નૃત્ય બાદ જીવન-પરિવર્તનની એક પછી એક સત્ય ઘટનાઓ વિવિધ માધ્યમો દ્વારા રજૂ થઈ. જેનો મુખ્ય સૂર હતો: આ બધા જ ગ્રામ્યવાસીઓ વિષય, વ્યસન અને વહેમમાં ગળાડૂબ હતા. પ્રમુખસ્વામી મહારાજે આ તોફાની પ્રવાહોમાં ઝંપલાવી સૌને તાર્યા-ઉગાર્યા. સ્વામીબાપાએ કરેલા આમૂલ પરિવર્તનથી અહીં સત્સંગનાં અજવાળાં પથરાયાં. સૌનાં અંતર શુદ્ધ થયાં અને અત્યારે ધર્મપરાયણ જીવન જીવી રહ્યા છે. તેની પ્રતીતિ દર્શાવતાં એક વયોવૃદ્ધ અને નિરક્ષર હરિભક્ત વીરસિંગભાઈ નાયકાએ યોગીગીતાનો મુખપાઠ રજૂ કર્યો. આ સાંભળી સૌ અવાચક બની ગયા. આવું વિરલ પરિવર્તન કરનાર પ્રમુખસ્વામી મહારાજનાં ચરણોમાં સૌનાં મન અને મસ્તક પ્રણિપાત કરી રહ્યાં.

અંતમાં સૌ પર સ્વામીશ્રીની કૃપા વરસી: “પ્રમુખસ્વામી મહારાજે ગજબ કાર્ય કર્યું છે. અહીં કેટલો બધો વહેમ! હદ પારનો. કોઈ માર્ગદર્શન નહીં. પરંતુ સ્વામીબાપા અહીં આવ્યા ને બધી બાજી પલટાઈ ગઈ. તેમણે ચમત્કાર સર્જ્યો. એમનાં દર્શનમાત્રથી અંતર ટાટું થઈ ગયું. પરિવર્તન આવી ગયું. હરિભક્તો એના એ જ. પણ કેવા થયા! યોગીગીતા બોલ્યા. આપણે આદિવાસીથી માંડીને અમેરિકાવાસી બધા એકનાતે જોડાયેલા છીએ. સંપ, સુદૃઢભાવથી જોડાયેલા છીએ. હરિભક્ત એ હરિભક્ત! મહારાજ-સ્વામી જુએ કે બધા જીવ છે. જીવનું કલ્યાણ કરવા શ્રીજીમહારાજ આવ્યા છે. એટલે તેઓ બધા જીવનું કલ્યાણ કરવાના છે. આદિવાસીનું કલ્યાણ પછી થશે ને બીજાનું પહેલાં થશે એવું કાંઈ નથી. જીવમાત્રને મોક્ષ આપવાની વાત છે. એટલે આદિવાસીના ઘરમાં કીડી-મંકોડી ફરતી હશે તેનું પણ કલ્યાણ થશે. એવી મોટી આ વાત છે. એટલે આપણે ધન્ય થયા છીએ. શ્રીજીમહારાજ-સ્વામી, પ્રમુખસ્વામી મહારાજનો જેટલો આભાર માનીએ એટલો ઓછો છે.”

હવે, ખૂબ આનંદની ક્ષણો શરૂ થઈ. વનવાસી બંધુઓએ પુનઃ મંચ પર આવી પોતાની પરંપરાગત શૈલીમાં ‘આવો આવો રે મહંત સ્વામી રે મારે આંગણિયે...’ ભક્તિગીત સાથે ટીંમલી નૃત્ય કર્યું. નૃત્ય કરતા બંધુઓની મધ્યમાં આવી સ્વામીશ્રીએ હાથમાં લેજીમ લઈને તાલ સાથે તાલ મિલાવી સૌને અવિસ્મરણીય આનંદમાં રસતરબોળ કર્યા હતા.

તા. ૧-૮-૨૦૧૮ના રોજ સ્વામીશ્રીના મનગમતા ‘સંપ’ વિષયને કેન્દ્રમાં રાખીને ‘સંપ દિન’ ઊજવાયો હતો. સંતોનાં પ્રેરક પ્રવચનો બાદ આજના દિનનો મુખ્ય કાર્યક્રમ આરંભાયો: રત્નાકર અને ચાર ભાઈઓની સંગીતમય બોધકથા. સ્વામીશ્રીએ આ બોધકથાને રસપૂર્વક નિહાળી. બાદ સંપ વિષયક રમત રમાડવામાં આવી. જેનો સાર હતો – સંપ રાખીશું તો જીત નક્કી છે, પરંતુ મતભેદ હશે તો જીત દૂર રહેશે. આ જ વિષયને કેન્દ્રમાં રાખીને સ્વામીશ્રીએ ‘સંપ’ રાખવા પર આશીર્વચન આપ્યા હતા.

પ્રેરણા સભા

તા. ૨-૮-૨૦૧૮ના રોજ સ્વામીશ્રીના સાંનિધ્યમાં પારિવારિક સંબંધોને નવજીવન દેનારી સંજીવની ‘ઘરસભા’ વિષયક યોજાયેલી સભા સૌ માટે પ્રેરણાસભર બની રહી હતી. યુવકો-કાર્યકરોએ પ્રાસંગિક પ્રવચનમાં ઘરસભાનો મહિમા વર્ણવ્યો. કાર્યકરોએ પરિસંવાદના રૂપમાં ‘ઘરસભા’ કરવામાં નડતરરૂપ થતા પ્રશ્નો, પરિસ્થિતિઓ અને તેનાં પરિણામોની સ્વામીશ્રી સમક્ષ રજૂઆત કરી.

સ્વામીશ્રી તેનું સુંદર માર્ગદર્શન આપતાં કહે: “ઘરસભા એ પ્રમુખસ્વામી મહારાજની પ્રસાદી છે. તેઓના નક્કર અનુભવમાંથી ઘરસભાની વાત આવી છે. માટે અવશ્ય ઘરસભા કરવી જોઈએ.”

કઠિયારાએ ધાર કાઢવાનો સમય ન કાઢ્યો તો એકેય જાડ ન કપાયું તે દૃષ્ટાંત આપી સ્વામીશ્રી કહે: ‘ઘરસભા એ ધાર કાઢવા જેવી વાત છે. ‘સમય નથી, સમય નથી’ એમ કરીએ, પણ ધાર નીકળે પછી બધું કામ થાય. નહીં તો આખા દિવસમાં કેટલો કજિયો હોય? કદાચ અત્યારે ન હોય પણ ભવિષ્યમાં ન થાય તેની ગેરંટી ખરી?’

ઘરસભા એ સંજીવની છે. ઘરસભા કરવાથી બધા ભેગા થાય, એકબીજાને સમજી શકે. એમાંથી કેટલાય પ્રશ્નો ઊકલી જાય ને ન હોય તો ભવિષ્યમાં ન થાય. ઘરસભાથી ઘણાને ફાયદો થયો છે ને ઘણાને થશે. માટે ઘરસભા તો શરૂ કરી જ દેવી.

ઘરસભા કરવાથી ઘરમાં શાંતિ રહે. શાંતિ રહે તો બીજાં ઘણાં કામ ઊકલતાં રહે. બાકી અબજોનું ઘર હોય પણ બધા એકબીજાને ધુરકિયાં કરે. મહેલ નહીં પ્રાણીબાગ ઊભું કરે. માટે શંકા રાખવી નહીં, ઘરસભા શરૂ કરી દેવી. એના સારા અનુભવ તો મહિના, બે મહિના પછી થાય, ને થશે. લાખોને અનુભવ થયો છે. આ રીતે સમજીને ઘરસભા કરે તો તો કામ થઈ જાય.”

પ્રતીક પુષ્પદોલોત્સવ

તા. ૩-૮-૨૦૧૮ના રોજ સ્વામીશ્રીના સાંનિધ્યમાં યોજાયેલી પ્રતીક પુષ્પદોલોત્સવની સભા સૌ માટે વિશેષ સ્મૃતિદાયક બની રહી હતી. સભામાં પુષ્પદોલોત્સવની સ્મૃતિ કરતાં ‘ફૂલોં કી હોલીનો’ વિશિષ્ટ કાર્યક્રમ રજૂ થયો હતો.

આજના ઉત્સવને અનુરૂપ મંચની પાર્શ્વભૂ આમ્રવૃક્ષ અને મેપલવૃક્ષથી સજાવાઈ હતી. સમગ્ર મંચ રંગબેરંગી પુષ્પોથી શોભી રહ્યું હતું. મહારાજ-સ્વામી અને પ્રમુખસ્વામી મહારાજ ફૂલોથી સજાવેલા હિંડોળામાં વિરાજી દર્શનસુખ આપતા હતા. એ જ રીતે શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજનું આસન સુંદર ફૂલસેરોથી મઢી દેવામાં આવ્યું હતું. સ્વામીશ્રીનું આસન પણ મોગરા અને જૂઈની સેરો દ્વારા આમ્રવૃક્ષોની ડાળીઓ સાથે જોડી દેવામાં આવતાં સ્વામીશ્રી જાણે સિંહાસનરૂપી હિંડોળામાં વિરાજમાન હોય તેવું અદ્ભુત દૃશ્ય લાગતું હતું.

ધૂન-પ્રાર્થનાગાનથી આરંભાયેલી સભાના પ્રારંભમાં સંતોએ પ્રાસંગિક પ્રવચનનો લાભ આપ્યો. હરિકૃષ્ણ મહારાજની આરતી બાદ પ્રેમાનંદ સ્વામી લિખિત ‘વડતાલ ગામ ફૂલવાડીએ રે હિંડોળો આંબાની ડાળ...’ આ ઉત્સવીયા કીર્તનના તાલે બાળવૃંદે જોમભેર ભક્તિનૃત્ય કર્યું. યુવકોએ સ્કિટ દ્વારા આજના ઉત્સવમાં અનેરી રંગત જમાવી હતી.

શુભાશિષ વરસાવતાં સ્વામીશ્રીએ કહ્યું: “શ્રીજીમહારાજને ફૂલદોલનો ઉત્સવ ખૂબ ગમતો. ભક્તચિંતામણિમાં આ ઉત્સવની વાત વારે વારે આવે છે.

ફૂલોથી આ ઉત્સવ કરીએ તો ગંદકી ન થાય, કોઈને વાગે નહીં અને ધન્યતા અનુભવાય. સાર્થકતા અનુભવાય કે આપણે સમૈયામાં ગયા. આ રીતે આપણે દિવ્ય આનંદ કરવાનો.

આજ પૂરતું નહીં, આપણે હંમેશ માટે સંપન્ની-ભાઈચારાની ભાવના રાખવી. આપણો સત્સંગ દિવ્ય છે. આ શંકા વિનાની વાત છે. ભગવાન મળ્યા ને બધા ભગવાનના સંબંધવાળા ભક્તો છે. બધા શ્રીજીમહારાજના દીકરાઓ છીએ. માટે માન, ઈર્ષ્યા, કૂડ, કપટ એ મલિનતા રાખવી નહીં. આ રીતે આપણે આ ઉત્સવ ઊજવીએ એ જ પ્રાર્થના.”

સભાનું આગળનું સોપાન સૌ માટે સદા સ્મરણીય બની રહેવાનું હતું. તેની શુભ શરૂઆત કરતાં સ્વામીશ્રીએ સૌ પ્રથમ હરિકૃષ્ણ મહારાજના શિરે તથા ચરણે પુષ્પપાંદડીઓ પધરાવી પુષ્પોત્સવનો પ્રારંભ કર્યો. ત્યારપછી સંતોએ ઠાકોરજી અને સ્વામીશ્રી પર પુષ્પ વરસાવીને ફૂલોથી વધાવ્યા.

હવે, હરિભક્તોને લાભ આપવા માટે સ્વામીશ્રી મંચ આગળ પધાર્યા. સ્વામીશ્રીનાં સમીપદર્શનના લહાવાની સાથે હરિભક્તોને ગુરુહરિનાં ચરણે પુષ્પાંજલિ અર્પણ કરવાનો આ અણમૂલો અવસર હતો. કતારબદ્ધ આવતા હરિભક્તોએ ઉત્સાહ સાથે ગુરુહરિનાં ચરણે પુષ્પો અર્પણ કરી આનંદ વ્યક્ત કર્યો. સ્વામીશ્રી પણ હરિભક્તોને જોઈને ખૂબ આનંદ પામી, સ્મિત કરતાં, દૃષ્ટિ દ્વારા આશીર્વાદ વરસાવતા હતા.

આમ, સ્વામીશ્રીએ ચાર હજારથીએ વધુ હરિભક્તોને દિવ્યલાભ આપ્યો. આટલી જ સંખ્યામાં મહિલા હરિભક્તોએ પણ દૂરથી ગુરુહરિનાં આ દિવ્ય દર્શનનો લાભ લઈ આજના પુષ્પોરૂપી રંગારંગ ઉત્સવને મનભરીને માણ્યો હતો.

તા. ૨૮-૭-૨૦૧૮ થી ૪-૮-૨૦૧૮ દરમ્યાન ગોધરા ખાતે અવિસ્મરણીય સત્સંગલાભ આપી સ્વામીશ્રીએ સૌને ભક્તિભાવથી છલકાવી દીધા હતા. અહીંથી સૌની ભાવભરી વિદાય લઈ સ્વામીશ્રીએ બોડેલી પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું હતું.

- સાધુ બ્રહ્મવત્સલદાસ ◆